

„A nő korább fejlődik, de teljesen férfiúi érettségre sohasem jut, könnyebben tanul és fel fog, de teremtő géniusz híjával az emberiség irányadó szellemei közé nem emelkedik, soha a művészetet és tudományt lényegesen előre nem vitte.”

Madách Imre szavai ezek, akadémiai székfoglaló beszédéből. Csípős választ kapott azonban a másik nemtől: Veres Pálné Beniczky Hermin levélben kontárazta meg a nagy költő akadémiai tételeit. Veres Pálné ekkor fogalmazta meg azt a felismerését, hogy a nők egyenjogúsítása csak szervezett képzésükkel valósulhat meg, s ezt ki kell terjeszteni 18 éves korukig. „A férfi 22 éves koráig tanul; ha hajlama van a tudományt tovább fejleszteni, ott áll előtte minden akadémia, minden könyvtár, tudós társaságok... Valóban csudáлом, hogy mindezen előnyök mellett a tudományosan művelt férfi oly kevés, és ki azután mégis azzá lesz, magát félistennek képzeleli.”

1867. május 24-én az egykori Tigris szállóban 22 nő megalapította a Nőképző Egyesületet, s a Hon 1867. október 28. számában megjelent a „Felhívás a nők-höz” című írás, Veres Pálné tollából. Két évvel később, 1869. október 17-én Vachott Sándorné Múzeum körúti lakásán megnyílt az első magyar női főtanoda, amely a 14–18 éves leánygyermekképzését tűzte ki céljául. 9 tanárt és 14 növendéket számlált az iskola, első igazgatója Gyulai Pál volt.

Egy régi tanítvány a régi iskoláról

Purjesz Jolán gyémántdiplomás tanítónő 1900-ban szerzett tanítói oklevelet ebben az iskolában. Az élénk szellemű, friss emlékezetű idős hölgy szívesen idézi fel a múltat: „Amikor én ide jártam iskolába, Pest még egészen kisváros volt, ismerték egymást az emberek. Mindig gyalog jöttünk az iskolába a Váci utcán, és ha a Podmaniczky Frici a Bogusics előtt állt, akkor biztosak lehet-

tünk, hogy még nem késünk el (igen, a bóróról beszélek, tudja, hogy a szabadságharc után lefokozták és közlegényként glaszszékesztyűben mosta a lovakat). Nagyon szerettem az iskolámat, tizen jártunk egy osztályba, közülük csak egyről tudok. 1945-ig, nyugdíjazásomig a Szemere utcai általános iskolában tanítottam. Amikor a rádióban riportot csináltak velem, kihagyták a legfontosabb mondatomat: arra vagyok a legbüszkébb, hogy 40 évig kibírtam az igazgatókat. Legszívesebben a háborús osztályomra emlékezem vissza, akkor is megtanult mindegyik írni, olvasni. Sohasem buktattam, nem szerettem a visszamaradt nagy gyerekeket. Most is akkor vagyok boldog, ha gyerekek között lehetek. A legjobban az tűnik fel nekem, hogy ezek a mai fiatalok fegyelmezettebbek, mint mi voltunk.”

Ünnep — gondokkal

A gimnázium mai épülete a Veres Pálné u. 38. sz. alatti bérház. A 100 éves évforduló alkalmából rendezett ünnepségsorozat harmadik napján itt látják vendégül a meghívottakat. A zárt, négyszögletes udvaron széksorok, váltakozó közönséggel. Az iskola „berlini kórusa” pedig egész délelőtt énekel, tanár nélkül, önkéntes karmesterekkel. „Fölszállott a páva”, „Tavaszi szél vizet áraszt”, „Madárka, madárka...” Az énekszó betölti az egész épületet. Az üres tantermeket járom.

Megpróbálom elképzelni, milyenek a jubiláló iskola hétköznapjai. Az épület — a látható többszöri átalakítás után is — megőrizte bérház jellegét. A változatos alakú és nagyságú tantermek a tisztaság és gondos dekoráció ellenére is szegényesek. Az I/B. osztálytermét a folyosóból rekesztették el, a két sor pad a falig összetolva fér csak el, a belül ülő gyerekeknek elég nehéz lehet innen kijutni.

— Veres Pálné halála előtt meghagyta, hogy az iskolához tartozó szomszédos épületet bontsák le — mondja Kelemen Lászlóné igazgatónő. — Ma az iskola ebben az épületben működik.

1948-ban teljesen kiszorultunk az eredeti épületből. Jubileumunk alkalmából több intézménytől is jelentős anyagi támogatást kaptunk. Nem tudom azonban, hogy legfőbb gondunk, az iskola elhelyezése mikor rendeződik: visszszakapjuk-e az eredeti épületet, ahol jelenleg egyetemi kollégium van.

A kényelmetlen körülmények sem csökkentik az iskola vonzerejét.

— Minden évben többszörös a túljelentkezés iskolánkba. Jó híre van a nyelvi tagozatnak, s egyre büszkébbek lehetünk az iskolánkban folyó természettudományos képzésre. A tavalyi kémia tanulmányi versenyen az első tíz helyezett közül 4 a mi diákunk volt.

Fiúhangok a kórusban

A Veres Pálné Gimnázium, az ország első középfokú leányiskolája, 1963 óta koedukált.

— A lányok túlsúlya megmaradt, kb. egyharmad rész a fiú — folytatja az igazgatónő. — Ennek viszont örülünk, így az egészséges. Iskolánk hagyományait nem feminin voltában, hanem igényességében akarjuk folytatni.

Ami a Veres Pálné Gimnáziumban számomra a legemlékezetesebb maradt, a mindent betöltő, állandó, spontán éneklés. A spontaneitás mögött kemény munka áll, melynek lelke és irányítója Ugrin Gábor karmester. Az iskolának három kórusa van: a 12 tagú kamarakórus, az 50-es „berlini kórus”, és a 240 tagot számláló nagy kórus.

— En is örülök a fiúknak — mondja Ugrin Gábor. — Pesten rajtunk kívül talán csak egy középiskolás vegyes kórus van. Kevesen vállalkoznak a mutáló kamaszhangok csiszolására. Pedig megéri, hallgassa csak, mennyivel szebben hangzik így. Nálunk mindenkinek énekelni kell, az éneklés összetartó erő, jobbakká lesznek tőle az emberek.